

Samtidskunst Videoinstallasjon

Flyktning- historier fra Hollywood

*A la to hvite, kjente skuespillere
fortelle historiene til flyktninger,
er provoserende, mener
kunstner Candice Breitz.
Derfor gjorde hun det.*

TEKST Birgitte Fløte FOTO Marie von Krogh

Spørsmålet mitt er om det er mulig å føle empati med mennesker som lever så asymmetrisk forskjellige liv fra deg selv, spør videokunstner Candice Breitz (46).

– Jeg tror det ville vært vanskeligere å få oppmerksomhet om historiene ble fortalt på gebrokkent engelsk av mennesker som ikke er vant med å underholde, sier hun. I videoinstallasjonen *Love Story*, som for tiden vises i Stavanger kunstmuseum, blir historiene til seks flyktninger fortalt av de amerikanske skuespillerne Julianne Moore og Alec Baldwin.

– Menneskene jeg intervjuet, fortalte veldig forskjellige historier. Noen flyktet fra krig, andre ble forfulgt på grunn av legning. Det har fått meg til å tenke at det kunne vært hvem som helst.

– **VIER ALLE POLITISKE.** Breitz vokste opp i Johannesburg i Sør-Afrika og beskriver seg selv som en del av de «hvite og privilegerte», de med makt. Siden 2002 har hun bodd i Berlin, der hun er professor ved Braunschweig University of Art. Men hun får kunsten sin utstilt på prestisjetunge museer verden over.

– Jeg visste ikke engang hva en kunstner var, men visste at jeg ville bli noe kreativt. Det var enten arkitekt eller kunstner, og jeg valgte ganske tilfeldig å studere kunst. Jeg ville ikke ha en dagjobb, jeg ville ikke ha en sjef. Under oppveksten i Johannesburg betraktet hun ▶

Ustilling. Den sørafrikanske kunstneren Candice Breitz, veit at vi betlere har oss bevegge når ein Hollywood-kjentis forteller en historie enn når en flykting gjør det. Så linn kombinerte de to.

► turistene som kom til Sør-Afrika. De ville se ville dyr og toppløse kvinner med store smykker, bærende på vann i krukker på hodet. Eksotisk og primitivt. Kunstnerspiren tok en bunke postkort, fant frem korrekturelakk og forandret de svarte hodene, bena, hele kroppene. Hun malte menneskene kritthvite. Verket kalte hun *Ghost Series*.

Aret var 1994, og Candice Breitz var i starten av sin karriere.

Breitz vil helst ha minst mulig oppmerksomhet rundt sin egen person. Vanligvis stiller hun ikke opp på bilder, og hun vrir seg unna personlige spørsmål.

– Det drar oppmerksomheten vekk fra kunsten. Men jeg vokste opp i Johannesburg, og det er klart jeg ville vært et annet menneske om jeg vokste opp et annet sted.

– **Var du politisk også før du ble kunstner?**

– Alle mennesker er politiske. Å si at man ikke bryr seg om politikk, er også politisk. Jeg mener at all kunst har et politisk aspekt, også den abstrakte kunsten.

– **Men så du deg selv som politisk som ungdom?**

– Jeg hadde et politisk sinn. Jeg var veldig klar over hvordan ting var i landet mitt. Og veldig imot det.

– **Har kunstnere et slags ansvar for å engasjere seg i samfunnet?**

– Jeg er opprørt av å lage kunst som er tilgjengelig, men jeg har ingenting imot kunstnere som velger å jobbe hermetisk. Noen kunstnere liker å jobbe i språk som veldig lukkede. Jeg respekterer det, men har aldri vært interessert i det selv.

Hun liker å sammenligne kunsten sin med TV-serien *The Simpsons*. Et fem år gammelt barn kan le av proppovitsene og Bart Simpsons. Men man kan også skrive en doktorgrad om serien.

– Jeg tenker først og fremst på meg selv som en historieforteller. Jeg vil at alle skal kunne forstå kunsten min, men på ulike nivå. Kanskje er det fordi jeg er sørafrikansk, for under apartheid var det bare noen få mennesker som hadde tilgang på utdanning. Var du hvit, var sjansene langt høyere.

Love Story er første del i en trilogi. Del to skal handle om prostituerte kvinner i Cape Town og har fått navnet *TIDR*, en forkortelse for «too long to read». Tittelen er et spark til kjente personer som protesterte mot Amnesty fordi organisasjonen ville avkriminalisere prostitusjon. De hadde ikke satt seg inn i saken, mener Breitz. Og slik mener hun det er med mye.

– Om ikke informasjonen kommer til oss kortfattet, er det mye mindre sannsynlig at vi leser det. Folk leser ikke langt lenger, folk leser ikke bøker.

DET SISTE DU EIER. Videoinstallasjonen i Stavanger kunstmuseum er fordelt på to rom. Det ene rommet er stort og mørkt, bare opplyst av grønt lys fra en skjerm som dekker den ene veggen. På skjermen forteller Julianne Moore om å bli gruppevoldtatt, om høy musikk ►

CANDICE BREITZ
[Videokunstner]

Født i Johannesburg i 1972.

Berlin-basert kunstner, mest kjent for sine videoinstallasjoner.

Representerte Sør-Afrika på Venezia-biennalen i 2017. Har hatt utstillinger på en lang rekke store museer verden over, blant annet Museum of Modern Art og Guggenheim Museum i New York.

Professor ved Braunschweig University of Art.

Har en doktorgrad i kunsthistorie fra Columbia University (New York).

Aktuell med utstillingen *Love Story* i Stavanger kunstmuseum. Den står til 24. mai.

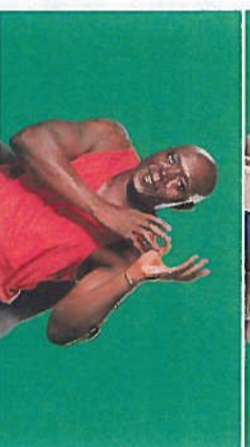
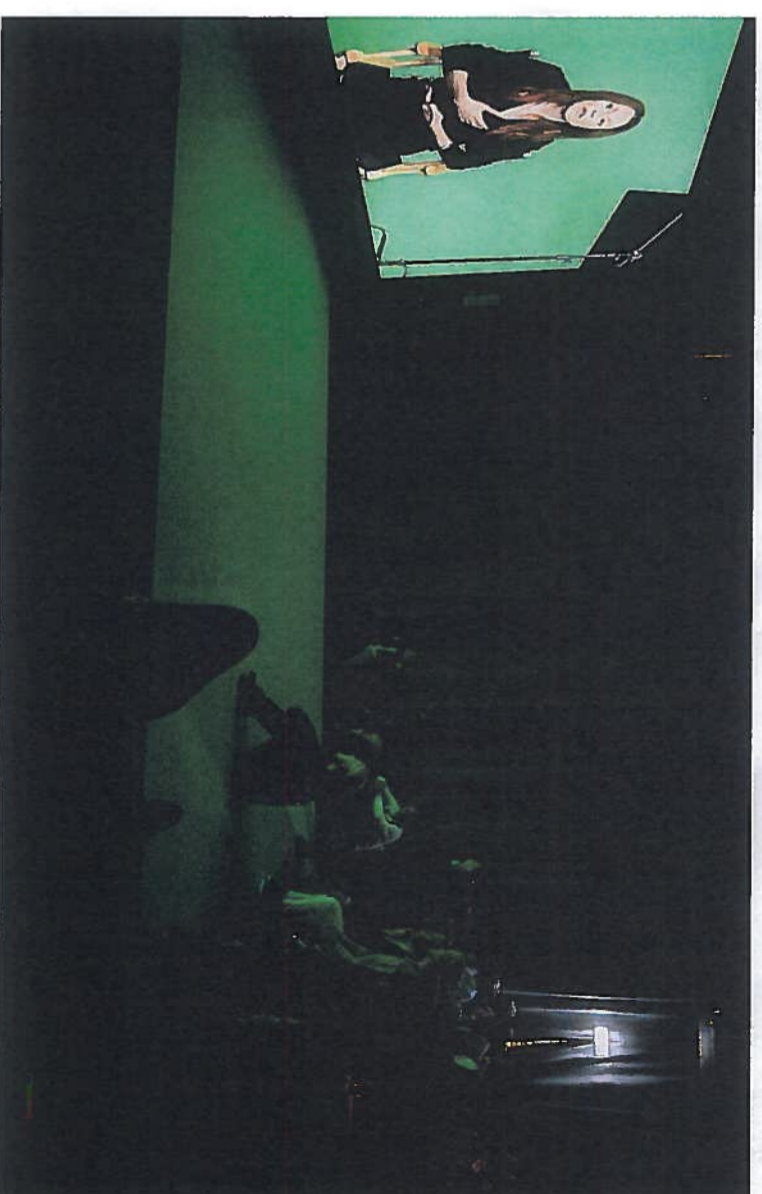

FOTO: GOODMAN GALLERY, KAUFMANN REPETTO

Stavanger kunstmuseum. Breitz stiller ut installasjonen *Love Story* i Stavanger. Den samme utstillingen hadde hun som Sør-Afrikas representant på Venezia-biennalen.

Flyktninghistorier i *Love Story* har Breitz intervjuet seks flyktninger fra flere kanter av verden og hørt to kjente amerikanske skuespillere snakke i rollene som dem: Julianne Moore og Alec Baldwin.

← **Åpning.** Candice Breitz i samtale med John Peder Egenæs, generalsekretær for Amnesty International i Norge, og museums-sjef Hanne Beate Ueland under utstillings-åpningen i Strønger.

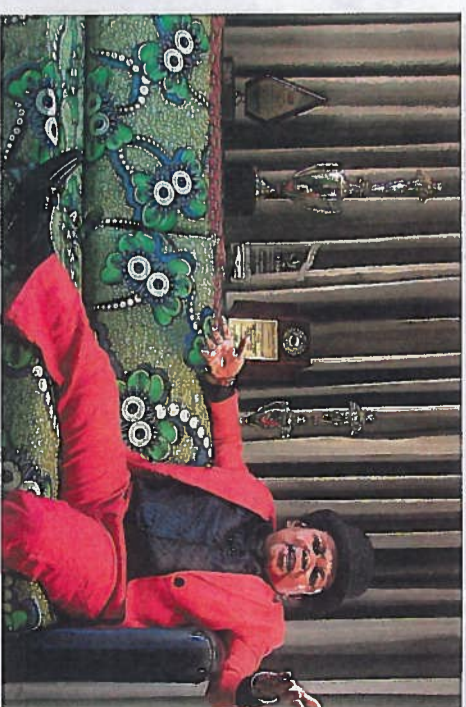
CANDICE BREITZ GHOST SERIES #4, 1996 COURTESY: KOW, BERLIN

CANDICE BREITZ GHOST SERIES #9, 1996 COURTESY: KOW, BERLIN

CANDICE BREITZ GHOST SERIES #5, 1996 COURTESY: KOW, BERLIN

01 **Ghost Series, 1996.**

Postkortene i turist-butikkene viser Afrika slik de hvite turistene ønsker å se det, mener Breitz.

Disse verkene er laget med korrekturlakk på postkort.

02 **The Interview, 2012.**

Breitz lar barneskspillere snakke som voksne skuespillere. De forteller om sin suksess og sine tanker om filmindustrien.

03 **The Rehearsal, 2012.**

Breitz har hele verden som sin arbeidsplass. The Rehearsal ble spilt inn i Mumbai.

04 **TIDR.** Too long, didn't read er Breitz' neste store prosjekt. Det portretterer prostituerte fra Cape Town og er ment som et bidrag i debatten om avkriminalisering av prostitusjon.

CANDICE BREITZ TIDR, 2017 COURTESY: KOW, BERLIN

04

► som bare blir mer og mer øredøvende, om hvordan hun føler seg hjelpeløs som en baby etterpå, kravlende langs bakken mot naboen, hvisker «vær så snill, hjelp meg».

Neste klipp viser Alec Baldwin som snakker om det man aldri kan forstå før det skjer en selv, hvordan det ender ens syn på alt. Han er homofil i en homofob kultur.

I hver historie har Moore og Baldwin på seg en rekvisitt: solbriller, et smykke eller et armbånd. De tilfører flyktningene. Breitz ba dem velge ut og ta med seg en egenstand med stor sentimental verdi.

– Da jeg jobbet med verket, var det mange vestlige land som diskuterte muligheten for å konfiskere eiendelene til flyktningene. Jeg opplevde det som motbydelig å skule ta vekk det aller siste de eier etter å ha forlatt alt.

Der neste rommet er fylt av seks skjermene. Her forteller flyktningene – iklædd de samme rekvisittene – selv sine historier. En syrisk kvinne, en tidligere barnesoldat, en transseksuell aktivist fra India, en overlevende fra DR Kongo, en venezuelansk dissident og en ung ateist fra Somalia. Publikumm velger en person de vil lytte til, setter seg ned og tar på hodetelefon.

– Jeg har forsøkt å skape et rom hvor man kan tilbringe tid med mennesker som virker veldig annerledes. Når man nærmer seg folk slik, kommer tankene: Hva om det var meg? Hva om det var mitt barn?

MENNESKENE SOVER I PARKEN. Under flyktningkrisen i 2015 opplevde Breitz at Berlin, byen hun jobber og bor i, forandret seg. Tyskland var blant landene som tok imot flest mennesker dette året.

– Du så mennesker sove i parkene, du så mennesker sove langs veien, og du kunne se at de hadde reist langt. Du så mødre med barn som levde under plaspoper. Det

var umulig å overse det. Når du ser ordet krise på papiret, betyr det ingenting. Men når du ser folk i regnet, sovende i parken med små barn, tenker du at dette er en flyktnings krise.

– Jeg opplevde at mediene, både tyske og engelskspråklige, i for liten grad fortalte historiene om menneskene. Det handlet mer om tall og statistikk, og historiene handlet ofte om hvordan flyktningene påvirket oss privilegerte.

Selv deltok Breitz i frivillig arbeid denne sommeren. Gjennom dette fikk hun høre mange historier og begynte å tenke på en måte å formidle dem på.

– Jeg tenkte mye på hvorfor noen historier vekker vår oppmerksomhet, mens andre ikke gjør det. Du leser en historie om Kim Kardashian, så om flyktningkrisen, så en liten sak om Donald Trump og deretter en sak om en søt liten pussekatt. Vi leser alle sakene med like stor oppmerksomhet. Jeg ønsket å konfrontere publikum med spørsmålet om hvorfor det er slik.

I 2016 var hun klar med *Love Story*. Verket er blitt stilt ut verden over og fikk blant annet stor oppmerksomhet under forårs Venezia-biennale.

– Jeg håper verket får folk til å se at disse menneskene som virker så annerledes fra oss, faktisk bare er mennesker som ønsker det beste for sin familie. Når man setter seg ned og hører historiene deres, oppdager man kanskje at det ikke bare er forskjeller, men også likheter mellom oss. Der vekker empati og forhåpentlig et ønske om endring.

a-magasinet@afierposten.no